

סיכום הערכה שנתי תשע"א

כתיבת הדו"ח: ד"ר מאיה מלצר-גבע
ד"ר אסתי שלייר

אוקטובר 2011

תוכן עניינים

2	תקציר ממצאים
4	פתח דבר
5	האוכלוסייה
6	הערכת הגננות וההורים את הספרים
8	קריאת הספרים
8	גננות
9	הורים
10	פעילות בעקבות קריאת הספרים בגן
11	ערכים יהודיים וביטויים בגנים
13	שימוש בהצעות ספריית פיג'מה לגננות ולהורים
13	גננות
13	הורים
15	הרגלי קריאה משותפת בבית
16	יוזמה לקריאה
17	מעבר למספרים: עיקרי ההערות הכלליות
18	סיכום ומסקנות
20	נספח 1: השיטה
21	כלים
21	הליך
23	נספח 2: שאלון גננות לדוגמא
26	נספח 3: שאלון הורים לדוגמא
28	נספח 4: הערכת הגננות וההורים את הספרים
29	נספח 6: קריאת הספר בגן ובבית
30	נספח 7: פעילות ערכית
31	נספח 8: מידת השימוש של הגננות בהצעות ספריית פיג'מה

תקציר ממצאים

תוכנית "ספריית פיג'מה" לוותה בשנת הלימודים תשע"א בתהליך הערכה רצוף שכלל שאלונים אלקטרוניים לגננות וכן שאלונים מודפסים להורים:

- 320 גננות קבלו שאלונים על כל ספר שנשלח לגן, בערך אחת לחודש. שיעור ההיענות הממוצע היה 61%.
  - ההורים קבלו שאלון אחד, עליו ענו 1413 נשאלים, המהווים כ-15% מהאוכלוסייה. שיעור המענה הנמוך יחסית, נובע בעיקר משום התלות בגננות והקשיים שלהן בהעברת השאלונים להורים, איסופם ומשלוחם בחזרה.
- דו"ח זה מסכם את עיקרי הממצאים של שאלונים אלה.

הערכת הגננות וההורים את הספרים

- בתשובה לשאלה לגבי דעתם על הספרים ענו בממוצע 90% מהגננות כי הן אהבו אותם: 57% מהן דיווחו כי אהבו אותם מאוד ועוד 33% דיווחו כי אהבו אותם במידה רבה.
- שיעור של 95% מההורים הביעו שביעות רצון מהספרים, כאשר 67% מדווחים שאהבו אותם מאוד, ועוד 28% חושבים שהם "די נחמדים".
- יש דמיון רב בין הגננות וההורים לגבי הספרים הניצבים במקומות הראשונים והאחרונים בדירוג האהדה.

קריאת הספרים

- בחינת מספר הפעמים שהספרים נקראו בגן מעלה כי 84% מהגננות בממוצע קראו אותם לפחות פעמיים. השכיח הוא בין 2-4 קריאות (64% מהמשיבות). ממצא זה נכון לגבי כל הספרים וכל הגננות משתי שנות הוותק. עוד 20% מעידות על קריאה של 5 פעמים ויותר, ואילו 14% קראו את הספרים רק פעם אחת. האחוז הממוצע של הגננות שלא קראו את הספרים בכלל זניח (1.4% בממוצע).
- רוב ההורים (58%) קראו את הספרים שלוש פעמים ומעלה, עוד כ-36% קראו אותם בין 1-2 פעמים וכ-6% לא קראו את הספרים כלל.

פעילות בעקבות קריאת הספר

- בממוצע 79% מהגננות מעידות כי קיימו פעילות עם הילדים סביב הספרים בנוסף להקראתם, דבר המעיד כי התייחסו לתוכנית ברצינות, ומצאו את תכני הספרים וערכיהם ראויים לעיסוק ופעילות בגן.
- הפעילויות אותן תארו הגננות בשאלות הפתוחות כללו: שיחות, משחק תפקידים, המחזה, סיורים, הדגמות ועבודה יצירתית שכללה כתיבת סיפורים, ציורים, בנייה ועוד.
- כשליש מהנשאלות מעידות כי למדו ערכים יהודיים מתוך העיסוק בספרים. באופן כללי לא נמצאו הבדלים בין גננות מהחינוך הממלכתי לגננות בחינוך הממלכתי דתי בנושא זה.
- על פי תפיסת הגננות הערכים בהם הספרים עוסקים באים לכדי ביטוי של ממש בפעילויות הגן. גננות שזו שנתן השנייה בתוכנית מדווחות על יותר פעילות קשורת ערכים (82% לעומת 75% בממוצע), אולי מפני שהפנימו עמוק יותר את מטרותיה.

שימוש בהצעות ספריית פיג'מה לגננות ולהורים

- שלושה רבעים מהגננות מדווחות כי השתמשו בהצעות ספריית פיג'מה שהופנו אליהן. כמו כן הייתה התייחסות נרחבת גם להצעות להורים בהן הן נעזרו לקיום הפעילויות (65% בממוצע).
- כ-70% מההורים מדווחים כי קראו את ההצעות המכוונות אליהם. ההורים השתמשו בהצעות הן במישרין והן בעקיפין. כלומר, או שההצעות היוו מקור השראה רעיונית לפעילות, או שהשתמשו בהן כלשונן ליותר מספר אחד (סה"כ כ-61%).

הרגלי קריאה משותפת בבית

- כ-63% מההורים מדווחים, כי מאז שהם מקבלים ספרים מספריית פיג'מה הם קוראים ביחד יותר ספרים עם ילדיהם. כלומר, ל"ספריית פיג'מה" השפעה חיובית על הרגלי קריאה ופעילות משותפת להורים וילדים.
- יותר הורים מגנים "וותיקים" מדווחים על עליה בהרגלי הקריאה המשותפת (71% לעומת 58%), דבר העשוי להצביע על השפעה מתמשכת של התוכנית: ככל שמשך התוכנית ארוך יותר, רמת ההטמעה של עקרונותיה טובה יותר.

יוזמה לקריאה

- לתפיסת ההורים עיקר היוזמה לקריאה באה מהילדים. כ-85% מהמשיבים ענו כי ילדיהם יזמו קריאה משותפת. השניים בדירוג הם ההורים עצמם ש-69% מהם תופסים את עצמם כיוזמים, והגננות הן האחרונות בתור כאשר כ-48% מההורים הרגישו ביוזמתן באופן משמעותי.
- שיעור ניכר יותר מההורים "הוותיקים" מייחסים יוזמה משמעותית לגננות בהשוואה להורים מגנים "חדשים" (58% לעומת 42%). גם כאן עולה אפשרות לקשר בין משך התוכנית לבין הפנמת עקרונותיה על ידי הורים וגננות.

פתח דבר

תוכנית ספריית פיג'מה החלה לפעול בארץ בשנת הלימודים תש"ע, והיא "שואפת להנחיל לילדים אהבה לקריאה ולעודד דיון בערכים יהודיים בחיק המשפחה ובגן הילדים. התוכנית נוסדה על ידי קרן הרולד גרינספון, והיא פועלת בגנים בשיתוף פעולה עם משרד החינוך. ... כל ספר מגיע לגן, הגנת מציגה אותו לילדים, ולאחר פעילות בכיתה כל ילד מקבל עותק שלו, שי לספריית המשפחה. הספר כולל הצעה לפעילויות משותפות של הילדים עם ההורים, המיועדות להעמיק את ההבנה של הערכים הטמונים בספר... הספרים בתוכנית הנם בעברית ותוכנם מתאים למציאות הישראלית; הספרים מחולקים באופן מרוכז בגנים"¹.

בשלב ראשון פעלה ספריית פיג'מה כ'פיילוט' ב- 103 גנים ולאור הצלחת התוכנית הוחלט כי בשנת תשע"א יצטרף לתוכנית משרד החינוך, ומספר הגנים התרחב לכ-1500 גנים. כל גן וכל ילד קבלו תשעה ספרים במהלך שנת הלימודים, כאשר אין זהות מוחלטת בספרים בין הגנים המשתתפים בתוכנית שנה שנייה לבין אלה שהצטרפו אליה השנה, משום שהגנים ה"ותיקים" קבלו כבר חלק מהספרים בשנה שעברה. על מנת להימנע מחזרה על אותם ספרים פעם נוספת, קבלו השנה הגנים ה"ותיקים" ארבעה ספרים חדשים ששימשו כ"פיילוט".

התוכנית מיועדת לגילאי גן חובה וטרם חובה.

תוכנית ספריית פיג'מה לוותה בהליך הערכה הן בשנת הלימודים תש"ע והן בתשע"א. מטרת הערכה נגזרו ממטרות התוכנית והיו:

- לבחון אם הספרים שחולקו התקבלו היטב על-ידי גננות, הורים וילדים.
- לבדוק אם קוראים את הספרים בגן, ומקיימים פעילויות הקשורות בהם.
- לבדוק אם ההורים קוראים את הספרים לילדיהם ודנים בהם.
- לבדוק אם הצעות הפעילות לגננות ולהורים מועילות ונעשה בהן שימוש.
- לבדוק אם הערכים והמושגים היהודיים המודגשים בכל ספר מועברים לילדים והופכים חלק מחיי היומיום שלהם.

במהלך השנה נכתבו דוחות נפרדים לכל ספר שחולק בגנים, וכן נכתבו דוחות המסכמים את משובי ההורים, ואת הראיונות הקבוצתיים עימם, שהיו חלק ממערך הערכה. הדו"ח הנוכחי מסכם באופן כללי את הממצאים העיקריים.

---

¹ מתוך אתר ספריית פיג'מה

האוכלוסייה

גננות

- כל הגננות שהשתתפו בשנת תש"ע (102 גנים).
- מתוך כ- 1400 גנים שהצטרפו לתוכנית בתשע"א נדגמו כ-220 בדגימה אקראית. מדגם זה כלל גנים מהפיקוח הממלכתי והממלכתי דתי. בדיקתו העלתה כי היחס המספרי ביניהם דומה ליחס באוכלוסייה הכללית של התכנית, כלומר שליש גנים מהפיקוח הממלכתי דתי, ושני שלישים תחת הפיקוח הממלכתי.

שיעור ההיענות

- מבדיקת ממוצע שיעורי ההיענות על כל הספרים עולה כי:
- שיעור ההיענות הכללי היה בממוצע 60%.
  - בממוצע הייתה היענות גבוהה יותר מהגננות המשתתפות בתוכנית שנה שנייה.
  - קיים פיחות בשיעור ההיענות ככל ששנת הלימודים התקדמה.

הורים:

לכל ההורים בגנים הנדגמים ובגנים הותיקים נשלח שאלון באמצעות הגננות.

שיעור ההיענות

מתוך 330 גנים אליהם נשלחו שאלוני הורים, התקבלו 1413 תשובות מהורים מ-114 גנים, הנמצאים בכל חלקי הארץ. מספר התשובות מהווה כ-15% מהאוכלוסייה. שיעור המענה הנמוך יחסית, נובע בעיקר משום התלות בגננות והקשיים שלהן בהעברת השאלונים להורים, איסופם ומשלוחם בחזרה.

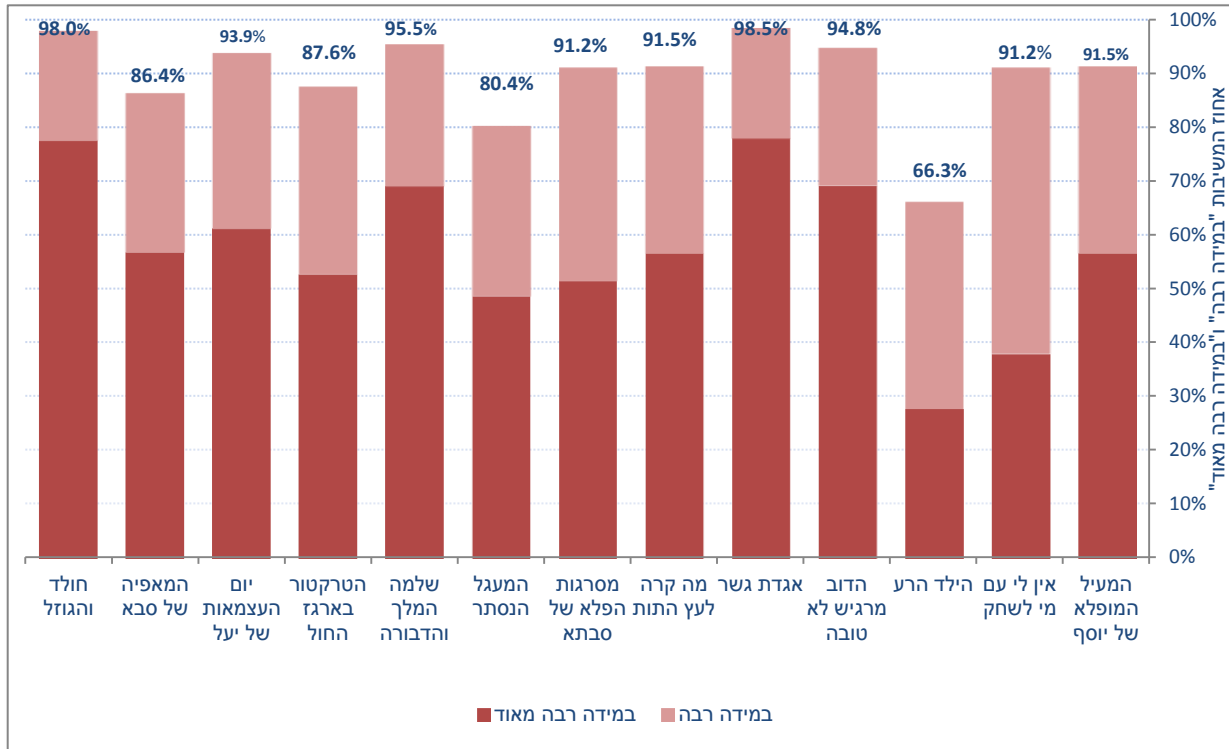
64% מההורים המשיבים היו מגנים "חדשים" ו-36% הורים מגנים "ותיקים", יחס זה דומה למדי ליחס באוכלוסיית המדגם של התוכנית.

טבלאות מפורטות לגבי שיעורי ההיענות, וכן תיאור הכלים והליך ההערכה נמצאים בנספחים 1-3.

הערכת הגננות וההורים את הספרים

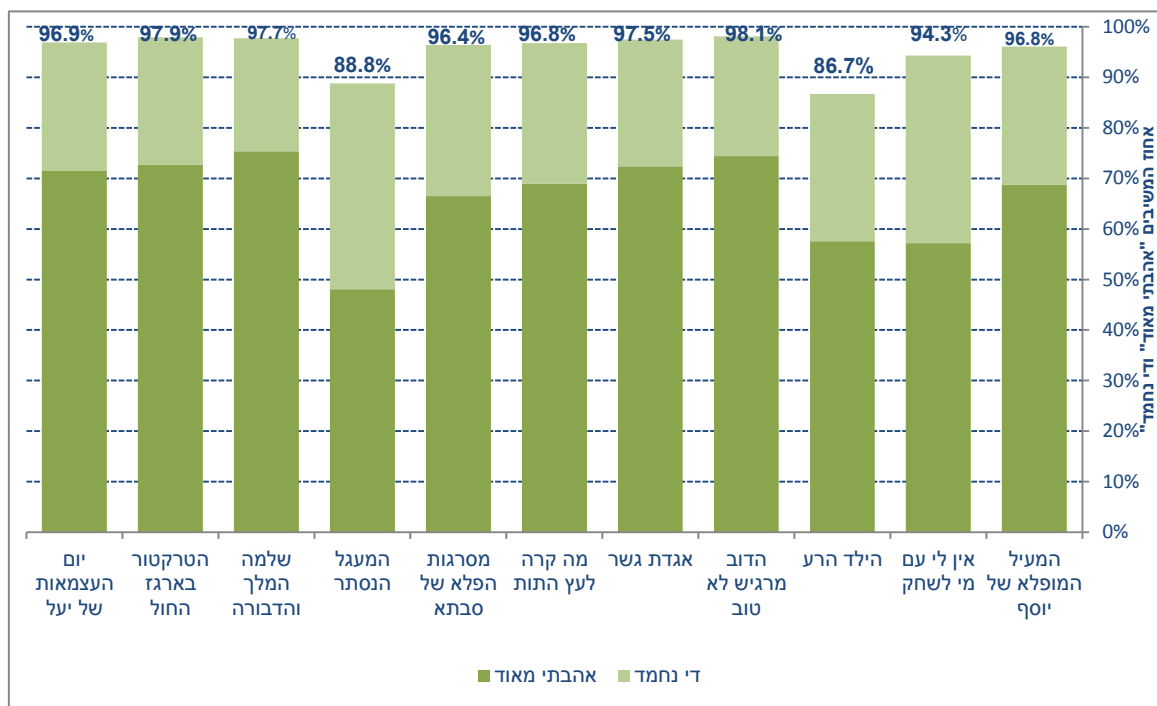
הן הגננות והן ההורים התבקשו לחוות את דעתם על הספרים, ולציין באיזו מידה אהבו אותם. חלק זה מסכם את תשובותיהם לשאלה זו.

הערכת הגננות הספרים

- בתשובה לשאלה לגבי דעתן על הספרים ענו בממוצע 92% מהגננות כי הן אהבו אותם: 57% מהן דיווחו כי אהבו אותם מאוד ועוד 33% דיווחו כי אהבו אותם במידה רבה.
- לגבי ארבעה ספרים התגלו הבדלים מובהקים בין גננות מהפיקוח הממלכתי לבין אלה מהפיקוח הממלכתי דתי: הגננות בפיקוח הממלכתי אהבו יותר את הספרים "הילד הרע" ו"המעגל הנסתר", ואילו הגננות בפיקוח הממלכתי דתי אהבו יותר את הספרים "המאפיה של סבא" ו"שלמה המלך והדבורה". אולי משום ששני ספרים אלה קרובים יותר לעולם הדתי: "שלמה המלך והדבורה" עוסק בדמות אהובה מהמקרא, "המאפיה של סבא" עוסק בהודיה, ומתרחש בחלקו בבית כנסת.

הערכת ההורים את הספרים²

- שיעור ממוצע של 95% מההורים הביעו שביעות רצון מהספרים, כאשר 67% מדווחים שאהבו אותם מאוד, ועוד 28% חושבים שהם "די נחמדים".

השוואה בין שתי האוכלוסיות מעלה כי:

- בדרך כלל ההורים נטו להעריך את הספרים בצורה חיובית יותר מהגנות.
  - יש דמיון בין הגנות להורים לגבי דירוג הספרים המוצלחים ביותר ולגבי אלה שזכו להצלחה נמוכה יחסית, אך אין זהות מוחלטת. כך למשל הספר "הטרקטור בארגז החול" התקבל בקרב ההורים בצורה טובה בהרבה מאשר בקרב הגנות. האחרונות פרטו בשאלות הפתוחות כי הספר מלא במילים חקלאיות וטכניות, והוא זר לעולמם של הילדים. יתכן גם שיש במקרה זה קשר לעובדה שכל הגנות הן נשים, והמינוחים הטכניים מתייגים אותו אוטומטית "כספר לבנים".
  - הספרים "הדוב מרגיש לא טוב" "אגדת גשר" ו"שלמה המלך והדבורה" התקבלו על ידי שתי האוכלוסיות באהדה הגדולה ביותר.
  - הספרים שדורגו אחרונים הן על ידי הורים והן על ידי גנות היו "המעגל הנסתר" ו"הילד הרע":
- "המעגל הנסתר" הוא ספר מיוחד, סיפור עם איורים ללא מילים. הכוונה הייתה לתת הזדמנות לילדים לבטא את עולמם הפנימי ואת ראייתם הייחודית. לכן לא ניתן לקרוא טקסט כתוב אלא יש לשוחח עם הילד ולגרותו לפתיחות ויצירתיות. כנראה שההורים והגנות התקשו

² הספרים "חולד והגוזל" ו"המאפיה של סבא" חולקו לקראת סוף השנה, אחרי שנשלחו השאלונים להורים, ולכן אין התייחסות לגביהם בדיווחי ההורים.

יותר בספר זה אם בגלל חוסר הבנה, ואם בשל ההשקעה הנדרשת. נראה שיש צורך ביותר הסברים והדרכה לגבי ספר זה.

הספר "הילד הרע" זכה לביקורות הן מצד הגננות והן מצד ההורים. היו תלונות על עצם השימוש במושג "הילד הרע" שלדעת המבקרים אינו חינוכי, על האיורים המאיימים והמפחידים, על חוסר יכולת הילדים לתפוס את המושג "יצר הרע", ואי ההבנה על כך שלא מדובר בשני ילדים שונים.

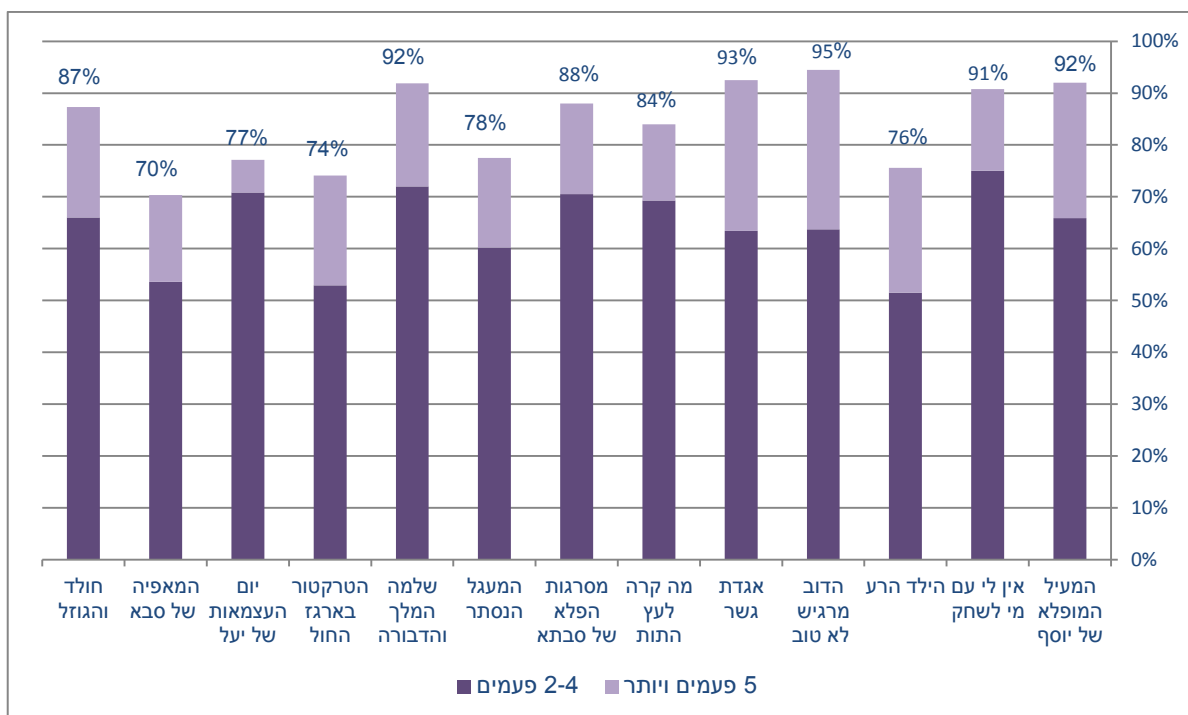
קריאת הספרים

מספר הפעמים שהספר נקרא בגן ובבית מעיד על מידת מרכזיות התוכנית בגן, ועל רמת העניין וההתלהבות של הילדים והוריהם מהספרים ומהפעילות המשותפת. על כן נשאלו הגננות וההורים להורים למספר הפעמים שקראו את הספר עם הילדים. טבלאות המפרטות את התפלגות התשובות נמצאות בנספח מס' 5.

גננות

התרשים הבא מציג את שיעור הגננות שקראו את הספרים פעמיים ומעלה:

שיעור הגננות שקראו את הספרים פעמיים ומעלה

- בחינת מספר הפעמים שהספרים נקראו בגן מעלה כי 84% מהגנות במוצע קראו אותם לפחות פעמיים. השכיח הוא בין 2-4 קריאות (64% מהמשיבות). ממצא זה נכון לגבי כל הספרים וכל הגנות משתי שנות הוותק.
- האחוז הממוצע של אלה שלא קראו את הספרים בכלל זניח (1.4% במוצע).
- בשתי שנות הוותק קיימת הלימה בין אהבת הגנות את הספר לבין מספר הקריאות, ספרים אהובים יותר נקראו מספר פעמים רב יותר.
- בשני המקרים הספרים שחולקו ראשונים השנה "המעיל המופלא של יוסף" ו"אין לי עם מי לשחק" זכו למספר קריאות רב, למרות שדורגו נמוך יחסית בסולם ההערכה. יכול להיות שעצם העובדה שחולקו ראשונים בהתחלת השנה, גרמה לגנות לקרוא אותם יותר פעמים מפאת החידוש.
- מספר הפעמים שהספרים נקראו בגנים "הוותיקים" נמוך במוצע ממספר הפעמים שנקראו בגנים ה"חדשים", אולי משום שגיל הילדים הממוצע ב"וותיקים" גבוה יותר.

הורים

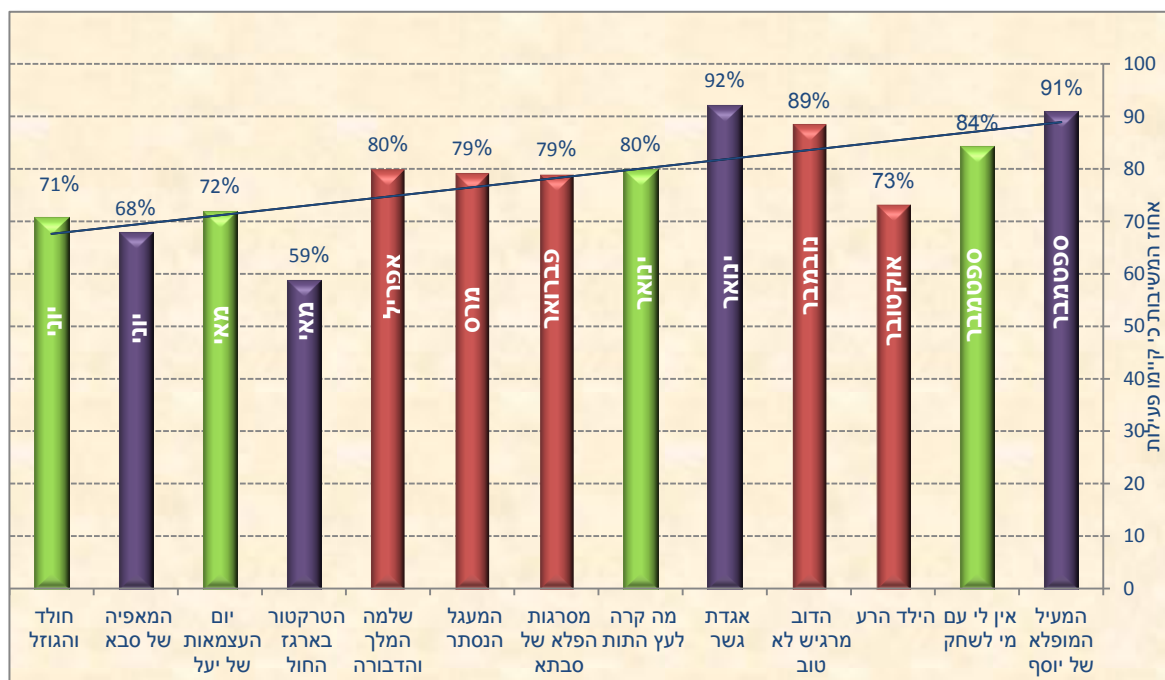
גם ההורים נשאלו למספר הפעמים שקראו את הספר בבית. מתשובותיהם עולה ש:

- רוב ההורים (58%) קראו את הספרים שלוש פעמים ומעלה, עוד כ-36% קראו אותם בין 1-2 פעמים וכ-6% לא קראו את הספרים כלל.
- הספר שנקרא מספר הפעמים המועט ביותר בבית היה "המעגל הנסתר", שגם דורג אחרון בסולם האהדה של ההורים משתי השנים (ראה התייחסות בפרק הקודם). כאמור, בפרק הקודם, זהו סיפור עם איורים ללא מילים, בו לא ניתן לקרוא טקסט כתוב אלא יש לשוחח עם הילד ולגרותו לפתיחות ויצירתיות. כנראה שההורים (וגם הגנות) התקשו יותר בספר זה אם בגלל חוסר הבנה, ואם בשל ההשקעה הנדרשת.

פעילות בעקבות קריאת הספרים בגן

על מנת לחבב על הילדים את הספר, ולעורר אותם לחשיבה ולשיחה על תכניו, אין די בקריאתו בפניהם. יש צורך בתכנון פעילויות מתאימות ובקיומן. ספריית פיג'מה ספקה הצעות לפעילויות, ועודדה את הגננות ליצור אינטראקציה עם ההורים סביב העיסוק בספרים. על כן נשאלו על קיום פעילויות ועל מידת התועלת שמצאו בהצעות. התרשים הבא מסכם את תשובותיהן לפי סדר כרונולוגי של קבלת הספרים בגנים.

קיום פעילות סביב הספר בנוסף להקראתו

■ ספרים שחולקו רק לגנים "חדשים"
■ ספרים שחולקו רק לגנים "וותיקים"
■ ספרים שחולקו לכולם

- רוב (79% במוצע) הגננות מעידות כי קיימו פעילות עם הילדים סביב הספרים בנוסף להקראתם, דבר המעיד כי התייחסו לתוכנית ברצינות, ומצאו את תכני הספרים וערכיהם ראויים לעיסוק ופעילות בגן.
- ניכרת מגמת ירידה בפעילויות לקראת סוף השנה, אם בגלל עומס עיסוקי הגננות לקראת סיום שנה, ואם בגלל "עייפות". רצוי לבדוק את מועדי קבלתם של הספרים במקביל למתרחש בגנים, וכן לשקול אם יש להמשיך לחלק 9 ספרים בשנה.
- למרות שהספר "הילד הרע" חולק בתחילת השנה, התקיימו סביבו יחסית פחות פעילויות, דבר המשקף כנראה את הסתייגות הגננות ממנו, המתבטאת באופן בולט גם בשאלות הפתוחות.
- הספר "הטרקטור בארגז החול" גרר את הפעילויות המצומצמות ביותר. כאמור, ספר זה זכה לביקורות בגלל ריבוי המונחים החקלאיים-טכניים, ויתכן גם שנתפס על ידי הגננות, שכולן נשים, כ"ספר לבנים".

הפעילויות אותן תארו הגננות בשאלות הפתוחות כללו: שיחות, עבודה יצירתית, המחזה ומשחק תפקידים, פעילות חוץ כמו סיורים וביקורים, וטיפול גינת הגן³.

- **השיחות** עסקו בנושאים העיקריים הבאים: **בין אדם לחברו**: חברות וכבוד לאחר, קבלת השונה, עזרה לזולת ומתן בסתר, נתינה ונדיבות, הכרת הטוב והבעת תודה, הקשבה, ביקור חולים, ברכת שלום, השכנת שלום וחשיבות הפיוס, חשיבות הקשרים המשפחתיים בעיקר עם סבים וסבתות, הבעת רגשות וזיהוין; **בין אדם לעצמו**: עצמאות, העצמה – לכל ילד חכמה ויכולת, דרכים להתמודד עם כעס, עלבון, פחדים והיצר הרע, דרכים להתמודד עם פרידות ומעברים (מהבית לגן ומהגן לבית ולבית-הספר, פרידה מסבא שנפטר), מציאת תועלת בדברים שהם לכאורה חסרי ערך; **כבוד לסביבה**: הצורך במיחזור, חשיבות השמירה על עצים, כבוד לבעלי חיים ושמירה וטיפול בהם, חשיבות עבודת האדמה; **בריאות**: תזונה נכונה, צמחי מרפא וניקיון; **אוצר מילים**, **חריזה**, **סיפור בעל-פה** ו**פתגמים**.
  - **פעילות היצירה** התמקדה בחומרים ממוחזרים וחומרים המתאימים לסיפורים, כמו עבודה בעץ או בצמר, אפיית לחם ועוד.
  - **המחזות** הסיפור באמצעות תיאטרון בובות או משחקי תפקידים, משחק דרמטי של מצבים הנותנים ביטוי לערכי הספר, סימולציות של מצבים דומים מחיי הילדים. כמו כן התקיימה פעילות תנועה ומוסיקה, ומשחקים סוציו-דרמטיים ואחרים.
  - **טיפול הגינה**: ניקיון, נטיעה וגידול עצים, ירקות ופרחים, פיזור אוכל לציפורים.
  - **פעילות חוץ**: סיורים וביקורים במקומות בהם הורחבה הלמידה מהסיפור, מתן עזרה לקשישים, מוגבלים וחיילים, צדקה ומעשים טובים.
- התקיימו פעילויות גם עם הורים וסבים וסבתות, בעיקר בתחום היצירה וההמחזה. כמו כן קיימו הורים וילדים בבתיהם הנחיות להביא לגן יצירות, חפצים, תמונות וסיפורים המשחזרים אירועים רלבנטיים מחיי הילד והמשפחה.

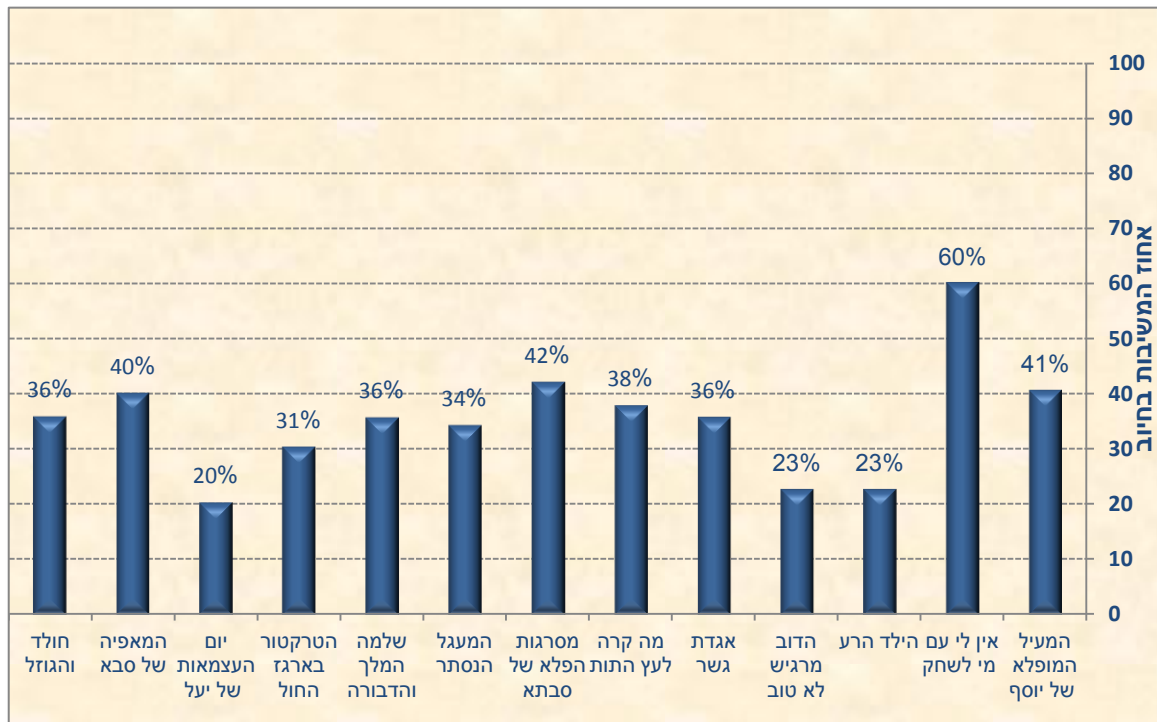
ערכים יהודיים וביטויים בגנים

ההיבט הערכי של הספרים נבחן גם מבחינת תפיסת התרומה האישית שהגננת נתרמה בתחום הערכים היהודיים וגם מבחינת הביטוי היומיומי של ערכים אלה בגן. התרשים הבא מסכם את תשובות הגננות שענו כי נתרמו משמעותית בלימוד ערכים יהודיים תוך כדי העיסוק בספרים.

---

³ התייחסות מפורטת לפעילויות בעקבות כל ספר מצויה בדוחות הספציפיים.

שיעור הגננות שנתרמו בלימוד ערכים יהודיים

- במוצע כשליש מהגננות מעידות כי למדו ערכים יהודיים מתוך העיסוק בספרים.
- הספר "אין לי עם מי לשחק" העוסק בביטויים "קנה לך חבר" ו"גדול השלום שכל הברכות כלולות בו" חולק לגננות "הוותיקות", ונתפס על ידן כזה שתרם להן את התרומה המשמעותית ביותר מבחינת לימוד הערכים.
- מספר הגננות שהרגישו תרומה משמעותית מהספרים "הילד הרע" (איזהו גיבור הכובש את יצרו), "הדוב מרגיש לא טוב" (ביקור חולים, ונשמרתם לנפשותיכם) ו"יום העצמאות של יעל" (אם תרצו אין זו אגדה) היה נמוך יותר והשתרע בטווח בין 20%-23%.
- השוואה בין גננות בפיקוח הממלכתי לפיקוח הממלכתי דתי העלתה הבדל מובהק רק לגבי ספר אחד "הדוב מרגיש לא טוב" לגביו הרגישו דווקא יותר גננות העובדות במסגרת הפיקוח הממלכתי דתי כי הועשרו משמעותית בערכים יהודיים.

כאמור, נשאלו הגננות אם הערכים היהודיים בהם הספרים עוסקים באים לידי ביטוי בגן. סיכום תשובותיהם נמצא בנספח 7.

הנתונים מצביעים על כך ש:

- מעל לשלושה רבעים של הגננות סוברות כי הערכים בהם הספרים עוסקים באים לכדי ביטוי של ממש בפעילויות הגן.
- גננות שזו שנתן השנייה בתוכנית מדווחות על יותר פעילות קשורת ערכים (83% לעומת 75% בממוצע), אולי מפני שהפנימו עמוק יותר את מטרותיה.
- 65% מהגננות התייחסו לערכים המופיעים בהצעות להורים.

- במיוחד צוינו בגנים "החדשים" הערכים "אוהב שלום ורודף שלום" מ"אגדת גשר"; "בל תשחית" מ"המעיל המופלא של יוסף"; ו"ביקור חולים" מה-"הדוב מרגיש לא טוב".
- בגנים ה"וותיקים" יש דיווח של מעל ל-80% מהגננות על עיסוק בערכים של שישה ספרים: "קנה לך חבר" מהספר "אין לי עם מי לשחק"; "עולם מלא חרובים מצאתי" מהספר "מה קרה לעץ התות"; "ביקור חולים" מ"הדוב מרגיש לא טוב"; "איזהו גיבור" מ"הילד הרע"; "קנה לך לב מבין לשמוע" מ"מסרגות הפלא של סבתא"; ו"אם תרצו אין זו אגדה" מ"יום העצמאות של יעל".
- הערכים/ביטויים "והדרת פני זקן" מ"הטרקטור בארגז החול", "הכרת הטוב והבעת תודה" מ"המאפיה של סבא" ו"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" מ"חולד והגוזל" הורגשו בגן פחות מערכים אחרים, גם כאן יתכן שעיתוי חלוקת הספרים לקראת סוף השנה לא הותיר לגננות זמן לתרגם את הערכים שבהם לחיי היומיום בגן.

בשאלות הפתוחות פירטו הגננות את האופנים בהם ערכי הספרים באים לידי ביטוי בגן. רוב הגננות ציינו את ביטוי הערכים בתקשורת בין הילדים בגן: מתקיימים יחסי גומלין חיוביים, של עזרה, אמפטיה, שיתוף פעולה, פתרון קונפליקטים ב"שפת הידברות", ללא אלימות ותוך שיקוף רגשות. הילדים משתמשים בשפת הדיבור בברכות, אמירת סליחה, פתגמים ומושגים אותם הם מיישמים בסיטואציות רלבנטיות בגן, בנימוס ובדרך ארץ. הערכים הבאים לידי ביטוי שחזרו רבות בדברי הגננות: ערכי חברות: התחשבות, קבלה, אדיבות, סבלנות, הקשבה, נתינה, הכרת תודה, שמחה והתלהבות מהנתינה, כבוד כלפי האחר. ערך בולט נוסף: כבוד לסביבה: מיחזור חומרים משומשים, שמירה על רכוש הגן והציבור. כמו כן בלטו ערכים אישיים כמו הסתפקות במועט ושביעות רצון ממה שיש, עצמאות, מודעות לבריאות ומעורבות ועשייה למען שינוי.

שימוש בהצעות ספריית פיג'מה לגננות ולהורים

ספריית פיג'מה מביאה הצעות לדיון ולפעילות הן להורים והן לגננות. בתחילתו של כל ספר קיים חלק המסביר את הערכים המרכזיים ומציע פעילויות בחיק המשפחה. הגננות יכולות להיעזר בהצעות המופיעות באתר התוכנית, בכאלה המובאות אליהן באמצעות מידעון המופץ אחת לחודש, ווכן בהצעות להורים המופיעות בספרים. הן הגננות והן ההורים נשאלו על מידת השימוש בהצעות של ספריית פיג'מה. הגננות השיבו על מידת השימוש בהצעות לגבי כל ספר, ואילו ההורים נשאלו שאלה אחת שהתייחסה לכלל הספרים.

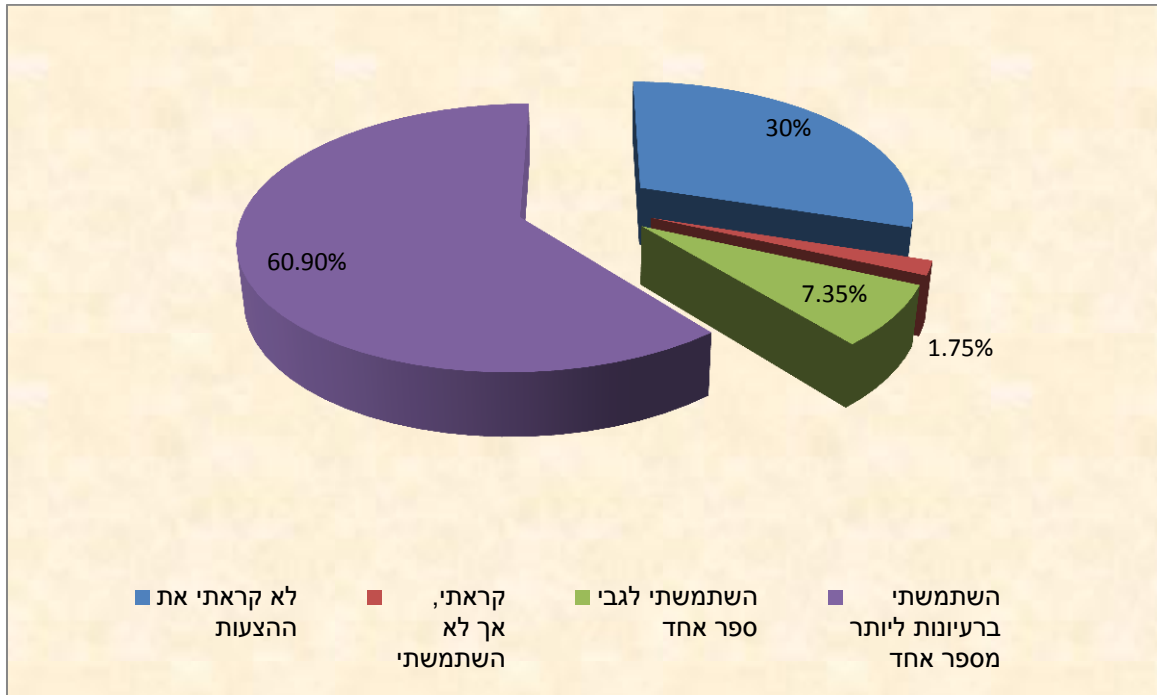
גננות

מתוך הנתונים עולה שרוב הגננות (74%) עשו שימוש משמעותי בהצעות ספריית פיג'מה לשם התכונן והביצוע של הפעילויות בגן, את פרוט התשובות על פי ספר ניתן למצוא בנספח 8.

הורים

ההורים נשאלו אם קראו את ההצעות המופנות אליהם, ומה הייתה מידת השימוש בהן.

מידת השימוש בהצעות להורים

כ-70% מההורים מדווחים כי קראו את ההצעות ומתוך אלה כמעט כולם עשו בהן שימוש:

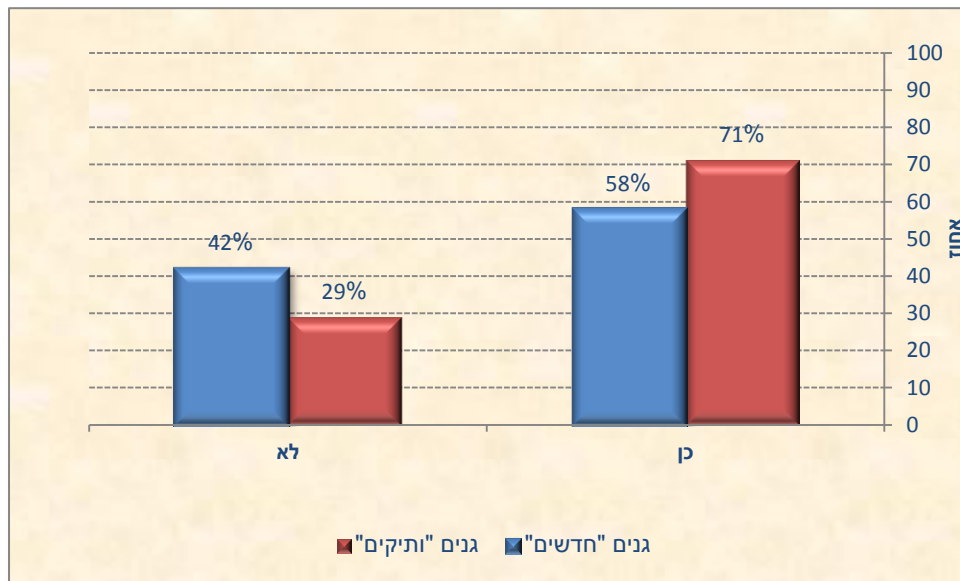
- ההורים השתמשו בהצעות הן במישרין והן בעקיפין. כלומר, או שההצעות היוו מקור השראה רעיונית לפעילות, או שהשתמשו בהן כלשונן ליותר מספר אחד (סה"כ כ-61%).
- מיעוט קטן של הורים אשר קראו את ההצעות, בחרו שלא להשתמש בהן (1.75%).

לסיכום: הן גננות והן הורים קראו את הצעות ספריית פיג'מה ועשו בהן שימוש אם לשם תכנון פעילות וביצועה ואם לשם קבלת השראה רעיונית לפעילויות נוספות.

הרגלי קריאה משותפת בבית

עידוד קריאה בכלל ועידוד פעילות קריאה משותפת להורים וילדים, מהווים מטרות מרכזיות של ספריית פיג'מה. על כן נשאלו ההורים אם מאז שהילד מקבל ספרים מ"ספריית פיג'מה" הם קוראים ביחד יותר ספרים. התרשים הבא מסכם את תשובותיהם.

שינויים בהרגלי הקריאה המשותפת בעקבות התוכנית

בממוצע בין גנים "חדשים" לגנים "וותיקים" כ-63% מההורים מדווחים כי הם קוראים יותר עם ילדיהם בעקבות התוכנית. כלומר, ל"ספריית פיג'מה" השפעה חיובית על הרגלי קריאה ופעילות משותפת להורים וילדים.

השוואה שנערכה בין הורים בגנים "וותיקים" להורים בגנים "חדשים" מעלה שבעוד ש-58% מהראשונים מדווחים על יותר קריאה משותפת עם ילדיהם בעקבות התוכנית, הרי ש-71% מההורים "הוותיקים" מדווחים כך. הבדל זה הוא מובהק ($p < .000$), ויש בו כדי להצביע על השפעה מתמשכת של התוכנית: ככל שמשך התוכנית ארוך יותר, רמת ההטמעה של עקרונותיה טובה יותר.

יחזמה לקריאה

ההורים נשאלו מי יזם את הקריאה המשותפת. הטבלה הבאה מסכמת את תשובותיהם"

ממי באה היחזמה לקריאה המשותפת

סה"כ	בכלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאוד	היחזמה באה
100%	1.6%	4.2%	25.6%	44.2%	24.3%	מההורה
100%	0.4%	3.3%	11.1%	32.7%	52.5%	מהילד
100%	22.8%	13.1%	16.5%	26.2%	21.4%	מהגננת

מהנתונים עולה כי:

- לתפיסת ההורים עיקר היחזמה לקריאה באה מהילדים. כ-85% מהמשיבים ענו כי ילדיהם יזמו קריאה משותפת ב"מידה רבה מאוד" וב"מידה רבה".
- השניים בדירוג הם ההורים עצמם ש-69% מהם תופסים את עצמם כיוזמים.
- הגננות הן האחרונות בתור כאשר כ-48% מההורים הרגישו ביוזמתן באופן משמעותי.

מהשוואה בין ההורים ה"חדשים" להורים ה"ותיקים" עולה כי בעוד 42% מהראשונים מייחסים יחזמה רבה מאוד או רבה לגננות הרי 58% מה"ותיקים" מייחסים לגננות יחזמה ברמה דומה. ההבדל בממוצעים הוא מובהק ($p < .000$).

גם כאן עולה אפשרות לקשר בין משך התוכנית לבין הפנמת עקרונותיה על ידי הורים וגננות.

מעבר למספרים: עיקרי ההערות הכלליות

הספרים זכו בהערות הכלליות לאהדה והתלהבות. גננות רבות ציינו כי הם מעניינים, מרגשים ונוגעים ללב, מפתחים יצירתיות, מעשירים את השפה ובכלל, ופוגשים סוגיות משמעותיות מחיי היום יום של הילדים: "נגעתם בליבם של ילדים רבים, העשרתם אותם ולימדתם אותם לאהוב את הספר". הן עמדו על חשיבות המסרים של הסיפורים, על האיורים שאהבו ועל כך שהספרים תואמים את שלבי ההתפתחות של הילדים. נקודות חוזק עיקריות שעלו: התכנית מעודדת קריאה, הילדים מבקשים קריאה שוב ושוב הן בגן והן בבית: "הפרויקט נהדר וקיבל מקום של כבוד בלו"ז. היעד שלי היה ארון הספרים ועשיתם לי את רוב העבודה. נתתם לי את המענה הטוב ביותר ליעד זה". כמו כן החיבור בין הגן לבין בית הילד מתחזק באמצעותה. הגננות קיבלו מההורים משוב חיובי על התכנית. הם נהנו מהפעילות המשותפת עם הילדים, בירכו על המסרים החינוכיים הרלבנטיים וסיפרו על יישומם במשפחה, למשל: הילדים מקיימים תהליכי גישור בין האחים במשפחה. הגננות העידו על למידתן מהתכנית: הן קיבלו רעיונות, למדו ביטויים יהודיים של ערכים ורכשו רעיונות דידקטיים להפעלת הילדים: "..... לי כגננת העשרתם את החשיבה סביב פעילויות והעצמת כל ספר והערך שבו. לילדים העשרתם את הספרייה הביתית, ה'יחד' עם הוריהם ואחיהם הגדולים. העשרתם את מוחם ולבבם בידע נוסף. במקרה הזה תודה היא מילה קטנה, אז תודה גדולה!"

גם לדעת ההורים בשאלוני ההורים התכנית תורמת לפיתוח תרבות קריאה ואהבת הספר, להתפתחות הרגשית וההתנהגותית של הילדים, ללמידה, לחינוך ערכי, לזמן איכות משפחתי ולשיפור התקשורת בין הילדים להוריהם. הם סיפרו על הנאתם מהקריאה והפעילות המשותפת, ועל ההתרגשות והציפייה שהספרים יצרו.

ההצעות העיקריות שהגננות הציעו להמשך עוסקות בכמות הספרים המחולקים בשנה ובהתאמה טובה יותר של הספרים לגילאי הילדים. חלק מהגננות התקשו להקדיש לספרים את הזמן שהן חשבו שהם ראויים לו, בשל עומס מטלות. קושי משמעותי היה בסוף השנה, כשאי אפשר היה לפנות זמן לספרים "כראוי" להם. הן הרגישו שהן אינן עומדות בציפיות של התכנית ותחושה זו הכבידה עליהן. לכן הציעו לחלק פחות ספרים וליצור מרווחים גדולים יותר ביניהם. לגבי התאמת הספרים לגיל הילדים, היו גננות שסברו כי יש ספרים שהמסר שלהם או השפה שלהם קשים להבנה ולא מתאימים לגילאים צעירים. לכן יש לחלק ספרים שונים לגילאים שונים. הצעה אחרונה זו כבר יושמה לקראת שנת הלימודים תשע"ב.

ההצעות העיקריות שהורים הציעו נגעו לספרים שכדאי לדעתם להוסיף לתכנית: ספרי לימוד ועוד, ולאוכלוסיות שהם ממליצים לחלק להן ספרים, למשל להמשיך את התכנית גם בכיתות א'-ב'.

סיכום ומסקנות

תכנית "ספריית פיג'מה" זוכה למשובים מצוינים הן מן הגננות והן מן ההורים. נראה שיש חשיבות לשילוב של מרכיבים רבים היוצרים שלם משמעותי: מתן ספר זהה לכל ילד, פעילות בגן המתייחסת לערכיו, הצעות לקריאה ופעילות בבית הילד, ליווי והדרכה באמצעות אתר התכנית, פעילות מתואמת גן-בית ועידוד אינטראקציה בין הורים לילדים, בין גננות להורים ובין הילדים לבין עצמם.

90% מהגננות מדווחות כי אהבו את הספרים, וכ-80% מעידות כי קיימו פעילות עם הילדים סביבם בנוסף להקראתם, דבר המעיד כי התייחסו לתוכנית ברצינות, ומצאו את תכני הספרים וערכיהם ראויים לעיסוק ופעילות בגן.

כשליש מהמשיבות מעידות כי הן למדו ערכים יהודיים מתוך העיסוק בספרים. לא היו הבדלים בנושא זה בין גננות בחינוך הממלכתי לגננות בחינוך הממלכתי דתי. על פי תפיסתן הערכים בהם הספרים עוסקים באים לכדי ביטוי של ממש בפעילויות הגן. הפעילויות אותן תארו הגננות בשאלות הפתוחות כללו שיחות, עבודה יצירתית, המחזה ומשחק תפקידים, פעילות חוץ כמו סיורים וביקורים, וטיפול גינת הגן.

שלושה רבעים מהגננות עשו שימוש משמעותי בהצעות ספריית פיג'מה לשם התכנון והביצוע של הפעילויות בגן, ובכשני שלישים מהמקרים הפעילות התייחסה לערכים שבהצעות להורים. גם ההורים נעזרו בהצעות המכוונות אליהם, כ-70% מדווחים כי קראו את ההצעות והשתמשו בהם ישירות או בעקיפין לקבלת רעיונות לשיחה או פעילות עם ילדיהם.

שיעור של 95% מההורים הביעו שביעות רצון מהספרים, כאשר שני שלישים מדווחים שאהבו אותם מאוד.

במבט כללי, הספרים "הדוב מרגיש לא טוב" ו"שלמה המלך והדבורה" זכו לתגובות הנלהבות ביותר בקרב כלל האוכלוסייה. לעומתם הספרים "הילד הרע"; "אין לי עם מי לשחק" ו"המעגל הנסתר" מדורגים אחרונים הן על ידי הורים והן על ידי גננות. קיים דמיון רב בין הגננות וההורים לגבי הספרים הניצבים במקומות הראשונים והאחרונים בדירוג האהדה.

בחינת מספר הפעמים שהספרים נקראו בגן מעלה כי השכיח הוא בין 2-4 קריאות, ואילו בקרב ההורים מספר הקריאות השכיח לספר היה 3-7 פעמים.

ההורים סבורים שהתכנית מפתחת קרבה בינם לבין ילדיהם, מעשירה את השיח עמם ומוסיפה מאוד לפעילות המשפחתית. התכנית מעשירה את הידע שלהם ושל הילדים, תורמת לפיתוח השפה והחשיבה, מעודדת חקר, סקרנות ודמיון ומגוונת את ארון הספרים. ולמעלה מכך, הם מדווחים על שינויים של ממש בתרבות הקריאה בבית: יש יותר קריאה משותפת, הילדים יוזמים קריאה, וכשמקריאים להם את הספרים, ניכר שהם מכירים אותם מהגן.

לתפיסתם עיקר היוזמה לקריאה באה מהילדים. כ-85% מהמשיבים ענו כי ילדיהם יזמו קריאה משותפת. השניים בדירוג הם ההורים, והגננות הן האחרונות בתור.

שיעור ניכר יותר מההורים ה"וותיקים" מייחסים יוזמה משמעותית לגננות בהשוואה להורים שזו שנתם הראשונה בתוכנית' (58% לעומת 42%). גם כאן עולה אפשרות לקשר בין משך התוכנית לבין הפנמת עקרונותיה על ידי הורים וגננות.

הממצאים מראים שבגנים בהם התכנית מתקיימת זו השנה השנייה, יש היענות רבה יותר של הגננות למלא את המשובים, והן מדווחות על פעילות רבה יותר בתחום ערכי הספר. יותר הורים מהגנים המשתתפים שנתיים בתכנית מדווחים על שיפור בהרגלי קריאה ובפעילות משותפת להם ולילדיהם. הורים אלה גם מדווחים על יתר יוזמה של הגננות לעידוד קריאה בבית. בהנחה שהפעלת התכנית בשתי השנים הייתה דומה, ניתן להסיק שככל שמשך התוכנית ארוך יותר, רמת ההטמעה של עקרונותיה טובה יותר.

מתוך מספר המשיבות עולה כי ככל ששנת הלימודים התקדמה כמות המשובים ירדה. כן ניכרה ירידה בכמות הפעילויות בגן עליהן דיווחו הגננות. הדבר ניכר במיוחד בשני הספרים שחולקו אחרונים. בהלימה עם הירידה בקיום פעילויות לגבי הספרים האחרונים, נכרת גם ירידה בעיסוק בערכים בהם הם עוסקים. ניתן לשער כי הדבר נובע מעומס פעילות בגן בתחומים נוספים.

אנו רואות חשיבות בקיום מכלול המרכיבים המתוארים בפתיחת פרק זה. מכיוון שיש ירידה בפעילות עם הספרים בגן במהלך השנה, ומכיוון שניתן לשער שלגננות יש פחות זמן בעיתות עומס להתמסר לתכנית, רצוי לשקול את מספר הספרים המחולקים במהלך השנה, ו/או לשפר את התיאום בין מועד חלוקת ספר לבין תכניות הגן הן מבחינת תכני הספר והן מבחינת עומס הפעילות בגן.

נספח 1: השיטה

האוכלוסייה

גננות

שיעור היענות הגננות על פי ספר

שם הספר	גננות "חדשות"	גננות "וותיקות"	סה"כ שיעור היענות
המעיל המופלא של יוסף	81%	-	81%
אין לי עם מי לשחק*	-	80%	80%
הילד הרע	73%	75%	73%
הדוב מרגיש לא טוב	73%	74%	73%
אגדת גשר	62%	-	62%
מה קרה לעץ התות*	-	79%	79%
מסרגות הפלא של סבתא	57%	50%	55%
המעגל הנסתר	55%	73%	62%
שלמה המלך והדבורה	47%	57%	49%
הטרקטור בארגז החול	42%	-	42%
יום העצמאות של יעל*	-	50%	50%
המאפיה של סבא	40%	-	40%
חולד והגוזל	-	50%	50%
ממוצע	59%	65%	61%

* ספרים המסומנים בכוכבית היו ספרי חלוץ (פיילוט), שחולקו השנה לכ-100 גננות שזו שנתן השנייה בתוכנית.

הורים

הורים משיבים על פי וותק בתוכנית

ותק בתוכנית	מספר המשיבים	אחוז
שנה ראשונה	905	64.0
שנה שנייה	508	36.5
סה"כ	1413	100.0

כלים

לצורך בדיקת מידת המימוש של מטרות התוכנית, הופנו שאלונים לגננות ולהורים (נספחים מס' 2 ו-3). כמו כן נערכו ארבעה ראיונות קבוצתיים עם הורים מארבעה גנים בקרית שמונה, כרמיאל ועכו, וששה ראיונות עומק עם שש גננות "ותיקות" כדי ללמוד מהצלחותיהן.

גננות

השאלונים כללו שאלות בהן הגננות התבקשו לחוות דעתן על הספרים ועל ההצעות להורים, ולדווח על פעילות הקריאה שנערכה בגן בהתייחס אליהם. הן נשאלו על עיסוק בערכים היהודיים רלוונטיים לספרים, מידת ההבנה של הילדים את הערכים האלה, ועל עידוד הקריאה והפעילות המשפחתית סביבה.

מכיוון שהתוכנית מתקיימת בחלק מהגנים זו שנה ראשונה ובחלקם – שנה שנייה, ולא הייתה זהות מוחלטת בספרים שחולקו לכל אחת מהקבוצות, החלק בשאלון שהתייחס לספרים ספציפיים הותאם לכל אחת מקבוצות הגננות. כל יתר השאלות היו זהות.

חלק גדול מהשאלות היו סגורות, וחלקן היו פתוחות, כך שלשאלות התאפשר לתאר את הפעילויות בגן, ולהעיר כללית על ההתנסות עם כל ספר.

הורים

השאלונים להורים התייחסו לספרים שילדיהם קבלו, ובקשו לקבל מידע ודעה לגבי הספרים, אופי האינטראקציה עם הילדים, שינויים בהרגלי הקריאה, ומידת השימוש בהצעות להורים המופיעות בתחילתו של כל ספר.

גם כאן נעשתה הבחנה בין הורים המשתתפים בתוכנית שנה ראשונה לבין כאלה המשתתפים בה שנה שנייה. כל קבוצת הורים קבלה שאלון המתייחס ישירות לספרים שקבלו. כל יתר הפריטים בשאלונים היו זהים.

רוב השאלות היו סגורות, אולם היו מספר שאלות פתוחות שמענה עליהן איפשר לתאר את ההתנסות עם התוכנית ולחוות עליה דעה.

הליך

משובי גננות

לגננות המשתתפות במדגם הועברו שאלונים אלקטרוניים באינטרנט, כאשר כל שאלון עוסק בספר ספציפי, סה"כ תשעה שאלונים לכל גננת. אלה שרצו למלא את השאלונים והתקשו במילויים קבלו הדרכה ותמיכה טכנית הן מאנשי ספריית פיג'מה והן ממבצעות ההערכה. כמו כן היו גננות בודדות שקיבלו שאלונים מודפסים.

בעקבות כל שאלון נכתב דו"ח ובו סיכום הממצאים. דו"ח נפרד סיכם את ראיונות העומק עם שש גננות "ותיקות" כדי ללמוד מהצלחותיהן.

משובי הורים

כל אחת מקבוצות ההורים קבלה שאלון מודפס באמצעות הגננות. הגננות היו מופקדות גם על איסוף השאלונים המלאים, והחזרתם ל"ספריית פיג'מה".

דו"ח נפרד נכתב על כל אחת מקבוצות ההורים "ותיקים" ו"חדשים בתוכנית", כן נכתב דו"ח אינטגרטיבי שכלל בממצאיו את כלל ההורים, ודו"ח נפרד המסכם את הראיונות הקבוצתיים שנערכו עם ההורים בגנים. כן נכתב דו"ח אינטגרטיבי שכלל בממצאיו את כלל ההורים.

נספח 2: שאלון גננות לדוגמא

שאלון משוב גננות על "הדב מרגיש לא טוב"

גננת יקרה,

מטרת שאלון זה הינה קבלת משוב על הספר "הדב מרגיש לא טוב" ועל הפעילות בעקבותיו. אנו מודים לך מראש על תשובתיך, שתעזור לנו להמשיך ולפתח את התכנית. אנו מבקשים שהגננת שקראה עם הילדים את הספר וערכה איתם את הפעילויות תמלא את השאלון.

המשוב ממך חשוב לנו ביותר! תודה על שיתוף הפעולה!

1. שם מנהלת הגן (פרטי ומשפחה): _____
2. שם הגן: _____
3. שם הישוב בו נמצא הגן: _____
4. הגן שייך ל: 1. ממלכת-דתי 2. ממלכת-תל"י 3. ממלכת-י
5. הגן הוא: _____
1. חובה 2. טרום חובה 3. חובה וטרום חובה 4. תלת-שנתי 5. אחר (פרטי): _____
6. הגן משתתף בספריית פיגימה: 1. שנה ראשונה 2. שנה שנייה
7. ותק בהוראה: _____ שנים
8. כיצד את מגדירה את עצמך מבחינה יהודית? _____
1. דתייה 2. מסורתית 3. חילונית 4. אחרת (כיצד? _____)
9. מס' המשפחות בגן שאינן דוברות / קוראות עברית: _____
1. אין אף משפחה כזו 2. 1-4 משפחות 3. 5-7 משפחות 4. שמונה משפחות ויותר

הספר

נא הקיפי בעיגול את המידה בה את מעריכה את המרכיבים הבאים של הספר "הדב מרגיש לא טוב" ואת התאמתו לגן.

	המרכיבים	במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	בכלל לא
10.	עלילת הספר	5	4	3	2	1
11.	השפה	5	4	3	2	1
12.	האיורים	5	4	3	2	1
13.	התאמה לגיל הילדים	5	4	3	2	1
14.	התלהבות הילדים מהספר	5	4	3	2	1
15.	הספר בכללותו	5	4	3	2	1

קריאת הספר ופעילות בעקבותיה

16. כמה פעמים קראת את הספר לילדים בגן (לכולם או לחלקם) ?
 1. אף פעם 2. פעם אחת 3. 2-4 פעמים 4. 5 פעמים ויותר

נא הקיפי בעיגול של התשובה המתאימה

כן	לא	הפעילות	
2	1	קיימתי פעילות עם הילדים סביב הספר בנוסף להקראתו (ללא ההורים)	17.
2	1	קיימתי פעילות עם הילדים והוריהם סביב הספר בנוסף להקראתו	18.
2	1	הצעות ספריית פיגימה עזרו לתכנון הפעילות	19.
2	1	למדתי משהו חדש על ערכים יהודיים באמצעות ההצעות להורים	20.
2	1	הפעילות התייחסה לערכים המוצעים בהצעות להורים	21.
2	1	הפעילות התייחסה לערכים אחרים שבספר (אם כן, אילו)?	22.

23. תארי נא את הפעילות המוצלחת ביותר שקיימת:

---

24. האם, בעקבות הספר, הערך / ערכים בהם הספר עוסק בא/ים לידי ביטוי בפעילות הגן ?
 1. לא 2. כן

אם כן, כיצד? _____

באיזו מידה, להערכתך, מבינים הילדים את הביטויים או הפתגמים הבאים טוב יותר בעקבות העיסוק בספר?

(הביטויים מופיעים בהצעות להורים ו/או במידעון האלקטרוני שנשלח לגננות)

בכלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאוד	הביטוי / הפתגם	
1	2	3	4	5	ביקור חולים	25.
1	2	3	4	5	ונשמרתם מאוד לנפשותיכם	26.

עידוד קריאה בבית

נא הקיפי בעיגול את התשובה המתאימה

כן	לא	הפעילות	
2	1	עודדתי קריאה לילדים בבית (במידה וכן, פרטי):	27.
2	1	המלצתי על פעילות מסוימת מתוך כלל ההצעות להורים שבתוך הספר	28.
2	1	ביקשתי מההורים לבצע פעילות מתוך ההצעות להורים, אותה המשכנו בגן	29.

30. אם יש לך משפחות שמתקשות בעברית בגן, באילו פעולות נקטת לעידוד קריאה בביתן ?

הערות נוספות

31. נשמח לשמוע אם יש לך הערות אישיות נוספות, או משוב משמעותי שקבלת על הספר מהורים או מילדים:

אנו מודים לך מאוד על שיתוף הפעולה, אפשר תמיד לפנות אלינו גם באמצעות הדואר האלקטרוני:

pjrael@hgf.org

או בפקס מספר: 153-54-789-1951

לכל פנייה **שלא** קשורה למשוב ניתן להתקשר לטלפון: 054-3068181
לכל פנייה **שקשורה למשוב** אנא התקשרי למאיה בטלפון: 052-3462657

תודה רבה

נספח 3: שאלון הורים לדוגמה

מסורת של סיפורי לילה טוב

שאלון משוב מהורי ספריית פיג'מה - לגנים שנה ב' בפרוייקט

הורים יקרים, אנחנו ב'ספריית פיג'מה' שמחים לתת לילדיכם ספרים ולהציע לכם פעילויות בעקבות הקריאה. מטרת שאלון זה הינה לקבל מכם משוב על התכנית כדי שנוכל ללמוד ולשפר אותה. אנו מודים לכם מראש על תשובותיכם.

המשוב אנונימי. אנא מלאו את השאלון ומסרו אותו לגננת או לנציג התכנית. דעתכם חשובה לנו מאד, תודה על שיתוף הפעולה! צוות ספריית פיג'מה

1. שם הגן: _____
2. הגן נמצא ביישוב: _____
3. הגן הוא: 1. ממלכתי 2. ממלכתי-דתי 3. ממלכתי – תל"י
4. הגן הוא: 1. חובה 2. טרום חובה 3. חובה וטרום חובה ביחד 4. תלת-שנתי 5. אחר (פרטו): _____

כמה פעמים, בערך, קראתם את הספרים עם הילד/ה בבית? (נא סמנו עיגול סביב התשובה המתאימה)

אף פעם	1-2 פעמים	3-7 פעמים	8 פעמים או יותר	הספר	
1	2	3	4	אין לי עם מי לשחק	5
1	2	3	4	הילד הרע	6
1	2	3	4	הדוב מרגיש לא טוב	7
1	2	3	4	מה קרה לעץ התות	8
1	2	3	4	מסרקות הפלא של סבתא	9
1	2	3	4	המעגל הנסתר	10
1	2	3	4	שלמה המלך והדבורה	11
1	2	3	4	יום העצמאות של יעל	12

באיזו מידה אהבתם את הספרים? (נא סמנו עיגול סביב התשובה המתאימה)

לא אהבתי	די נחמד	אהבתי מאוד	הספר	
1	2	3	אין לי עם מי לשחק	13
1	2	3	הילד הרע	14
1	2	3	הדוב מרגיש לא טוב	15
1	2	3	מה קרה לעץ התות	16
1	2	3	מסרקות הפלא של סבתא	17
1	2	3	המעגל הנסתר	18
1	2	3	שלמה המלך והדבורה	19
1	2	3	יום העצמאות של יעל	20

21. אם דעת הילד שלכם הייתה שונה מהדעה שלכם, נא ציינו מהי, ולגבי איזה ספר או ספרים:

22-29. באיזו שפה אתם מדברים עם הילד בבית? (אפשר לציין יותר משפה אחת):

1. עברית 2. רוסית 3. אמהרית 4. ספרדית 5. אנגלית 6. צרפתית 7. ערבית 8. אחרת: _____

30. האם העברית בספרים הייתה קשה לקריאה?

1. לא 2. כן, בכל הספרים 3. בחלק מהספרים, איזה? _____

31. האם השתתפתם בפעילות של הגן הקשורה לתכנית או לאחד הספרים? 1. לא 2. כן

32. האם מאז שהילד מקבל ספרים מספריית פיג'מה אתם קוראים ביחד יותר ספרים?

1. לא 2. כן

33. מאז שהילד מקבל ספרים מ"ספריית פיג'מה" אתם מחליפים בספרייה:

1. פחות ספרים 2. יותר ספרים 3. ללא שינוי 4. אין ספרייה

אם קראתם ביחד עם ילדכם ספר או ספרים, של מי הייתה היוזמה לכך?

בכלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאוד	היוזמה	
1	2	3	4	5	היוזמה לקריאה באה בעיקר ממני	34
1	2	3	4	5	היוזמה לקריאה באה בעיקר מהילד	35
1	2	3	4	5	היוזמה לקריאה באה בעיקר מהגננת	36

37. בעמודים הראשונים של כל ספר מופיעות הצעות לשיחה ולפעילות עם הילד.

האם קראתם את ההצעות?

1. לא (עבור לשאלה 33)

2. כן

38. אם קראתם את ההצעות, סמנו עיגול סביב התשובה המתאימה.

1. השתמשתי בהצעות לשיחה או פעילות על ספר אחד

2. השתמשתי בהצעות לשיחה או פעילות על יותר מספר אחד

3. לא השתמשתי בהצעה ספציפית, אך ההצעות נתנו לי חומר למחשבה או רעיונות לשיחה או פעילות

4. לא השתמשתי כלל בהצעות להורים

39. נשמח לשמוע אם יש לכם הערות נוספות, משוב על הספרים או כל תגובה אחרת על התכנית:

אם אתם מוכנים שנתקשר אליכם, אנא הוסיפו שם ומספר טלפון ואנו ניצור אתכם קשר.

שם: _____ מס' טלפון (כולל קידומת): _____

תודה על שיתוף הפעולה. אפשר תמיד לפנות אלינו גם באמצעות הדואר האלקטרוני: pjisrael@hgf.org.il

נספח 4: הערכת הגננות וההורים את הספרים

הערכת הגננות את הספרים

סה"כ	בכלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה או רבה מאוד	הספר
100%	0.0%	0.0%	8.4%	91.5%	המעיל המופלא של יוסף
100%	0.0%	0.0%	8.8%	91.2%	אין לי עם מי לשחק
100%	0.0%	0.0%	5.1%	94.8%	הדוב מרגיש לא טוב
100%	0.0%	0.0%	1.5%	98.5%	אגדת גשר
100%	0.0%	0.0%	8.4%	91.5%	מה קרה לעץ התות
100%	0.5%	1.6%	6.6%	91.2%	מסרגות הפלא של סבתא
100%	0.5%	3.2%	15.9%	80.4%	המעגל הנסתר
100%	0.0%	0.6%	3.8%	95.5%	שלמה המלך והדבורה
100%	0.0%	3.4%	9.0%	87.6%	הטרקטור בארגז החול
100%	0.0%	0.0%	6.1%	93.9%	יום העצמאות של יעל
100%	0.0%	0.0%	2.0%	98.0%	חולד והגוזל
	0.1%	0.8%	6.9%	92.2%	ממוצע

הערכת ההורים את הספרים

סה"כ	לא אהבתי	אהבתי מאוד ו"די נחמד"	הספר
100.0%	3.9%	96.1%	המעיל המופלא של יוסף
100.0%	5.7%	94.3%	אין לי עם מי לשחק
100.0%	13.3%	86.7%	הילד הרע
100.0%	2.9%	98.1%	הדוב מרגיש לא טוב
100.0%	2.5%	97.5%	אגדת גשר
100.0%	3.2%	96.8%	מה קרה לעץ התות
100.0%	3.6%	96.4%	מסרגות הפלא של סבתא
100.0%	11.2%	88.8%	המעגל הנסתר
100.0%	2.3%	97.7%	שלמה המלך והדבורה
100.0%	2.1%	97.9%	הטרקטור בארגז החול
100.0%	3.0%	96.9%	יום העצמאות של יעל
	4.9%	95.25	ממוצע

נספח 6: קריאת הספר בגן ובבית

מספר הפעמים שהספרים נקראו בגן

סה"כ	אף פעם	פעם אחת	2-4 פעמים	5 פעמים ויותר	הספר
100%	0.0%	5.6%	63.7%	30.8%	הדוב מרגיש לא טובה
100%	0.0%	7.5%	63.4%	29.1%	אגדת גשר
100%	0.0%	8.0%	65.9%	26.1%	המעיל המופלא של יוסף
100%	3.4%	21.1%	51.5%	24.1%	הילד הרע
100%	0.0%	12.8%	66.0%	21.3%	חולד והגוזל
100%	5.9%	20.0%	52.9%	21.2%	הטרקטור בארגז החול
100%	0.0%	7.5%	72.0%	19.9%	שלמה המלך והדבורה
100%	0.0%	12.0%	70.5%	17.5%	מסרגות הפלא של סבתא
100%	5.2%	17.3%	60.2%	17.3%	המעגל הנסתר
100%	3.6%	26.2%	53.6%	16.7%	המאפיה של סבא
100%	0.0%	9.2%	75.0%	15.8%	אין לי עם מי לשחק
100%	0.0%	14.7%	69.3%	14.7%	מה קרה לעץ התות
100%	0.0%	22.9%	70.8%	6.3%	יום העצמאות של יעל
100%	1.4%	14.2%	64.2%	20.1%	ממוצע

הפעמים שהספרים נקראו בבית

סה"כ	אף פעם	1-2 פעמים	מעל 3 פעמים	הספרים
100.0%	0.7%	29.4%	69.9%	המעיל המופלא של יוסף
100.0%	3.3%	40.6%	56.1%	אין לי עם מי לשחק
100.0%	5.6%	35.4%	59.1%	הילד הרע
100.0%	2.8%	25.6%	71.6%	הדוב מרגיש לא טוב
100.0%	5.4%	33.7%	60.9%	אגדת גשר
100.0%	6.3%	34.9%	58.8%	מה קרה לעץ התות
100.0%	4.0%	36.7%	59.4%	מסרגות הפלא של סבתא
100.0%	13.5%	46.5%	40.0%	המעגל הנסתר
100.0%	4.6%	31.0%	64.4%	שלמה המלך והדבורה
100.0%	6.5%	36.1%	57.1%	הטרקטור בארגז החול
100.0%	11.5%	44.0%	44.5%	יום העצמאות של יעל
	5.8%	35.8%	58.3%	ממוצע

נספח 7: פעילות ערכית

גננות: ביטוי הערכים בפעילות בגן (אחוז המשיבות בחיוב)

הספר	הערכים	שנה ראשונה	שנה שנייה
המעיל המופלא של יוסף	בל תשחית; איזהו עשיר; והגדת לבנך	83%	-
אין לי עם מי לשחק	קנה לך חבר; גדול השלום שכל הברכות כלולות בו	-	94%
הילד הרע	איזהו גיבור, הכובש את יצרו	76%	87%
הדוב מרגיש לא טוב	ביקור חולים; ונשמרתם מאוד לנפשותיכם	82%	88%
אגדת גשר	אוהב שלום ורודף שלום	91%	-
מה קרה לעץ התות	עולם מלא חרובים מצאתי	-	89%
מסרגות הפלא של סבתא	קנה לך לב מבין לשמוע – הקשבה ונתינה	77%	85%
המעגל הנסתר	מתן בסתר	71%	76%
שלמה המלך והדבורה	אין לך אדם שאין לו שעה; איזהו חכם? הלומד מכל אדם	72%	79%
הטרקטור בארגז החול	והדרת פני זקן; עובד אדמתו ישבע לחם, ערך עבודת האדמה	58%	-
יום העצמאות של יעל	אם תרצו אין זו אגדה; עצמאות אישית ולאומית	-	80%
המאפיה של סבא	הכרת הטוב והבעת תודה	66%	-
חולד והגוזל	לכל זמן ועת לכלל חפץ תחת השמים; עת לחבוק ועת לרחוק מחבק	-	64%
ממוצע		75%	83%

נספח 8: מידת השימוש של הגננות בהצעות ספריית פיג'מה

גננות: הצעות ספריית פיג'מה עזרו לפעילות בגן (אחוז המשיבות בחיוב)

הספר	שנה ראשונה	שנה שנייה
המעיל המופלא של יוסף	86.6%	-
אין לי עם מי לשחק	-	76.4%
הילד הרע	76.6%	73.2%
הדוב מרגיש לא טוב	78.9%	74.6%
אגדת גשר	84.7%	-
מה קרה לעץ התות	-	73.2%
מסרגות הפלא של סבתא	78.7%	83.0%
המעגל הנסתר	71.9%	64.1%
שלמה המלך והדבורה	68.4%	79.2%
הטרקטור בארגז החול	60.5%	-
יום העצמאות של יעל	-	54.2%
המאפיה של סבא	64.6%	-
חולד והגוזל	-	65.2%
ממוצע	73.8%	71.5%

גננות: הפעילות בגן התייחסה לערכים המוצעים להורים (אחוז המשיבות בחיוב)

הספר	שנה ראשונה	שנה שנייה
המעיל המופלא של יוסף	76.4%	-
אין לי עם מי לשחק	-	77.5%
הילד הרע	55.2%	56.1%
הדוב מרגיש לא טוב	71.9%	62.9%
אגדת גשר	77.5%	-
מה קרה לעץ התות	-	65.7%
מסרגות הפלא של סבתא	63.8%	68.9%
המעגל הנסתר	65.4%	74.6%
שלמה המלך והדבורה	62.6%	69.4%
הטרקטור בארגז החול	55.7%	-
יום העצמאות של יעל	-	
המאפיה של סבא	61.5%	53.2%
חולד והגוזל	-	47.9%
ממוצע	65.6%	64.0%